

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-69>

УДК 657.153

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

METHODOLOGICAL ASPECTS OF ACCOUNTS RECEIVABLE MANAGEMENT OF ENTERPRISES

Курило Оксана Богданівнакандидат економічних наук, доцент,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4265-9247>**Карпець Аліна Русланівна**здобувач освітньо-професійної програми,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5794-1210>**Kurylo Oksana, Karpets Alina**

Lviv Polytechnic National University

Сьогодні досить гостро постало питання, щодо неповернення коштів дебіторами. Метою даної статті є визначення складових дебіторської заборгованості та ідентифікація шляхів та методів ефективного управління цією складовою оборотних активів суб'єктів господарювання. Виявлення нових шляхів управління дебіторською заборгованістю в умовах сучасності. Тому авторами було проведено дослідження зміни величини дебіторської заборгованості підприємств за видами економічної діяльності. В результаті чого було з'ясовано, що це є невід'ємна складова функціонування будь-якого підприємства. Було досліджено склад дебіторської заборгованості на підприємствах, та здійснено порівняння з закордонними фінансовими системами. Виокремлено шляхи та методи управління дебіторською заборгованістю. Виділено поняття факторингу та форфейтингу, як основних елементів у процесі управління дебіторською заборгованістю.

Ключові слова: дебіторська заборгованість, знижки, сумнівна дебіторська заборгованість, безнадійна дебіторська заборгованість, форфейтинг, факторинг, кластерний аналіз, вексель.

Today, the issue of non-repayment of funds by debtors is quite acute, which can significantly affect the financial condition of enterprises. Since accounts receivable is an integral part of working capital, it requires a continuous process of planning, organization and control. Accounts receivable arise in case of violation of terms and standards of debt repayment to buyers. Therefore, in order to minimize the risks of the possibility of overdue and bad receivables, it is necessary to implement a system of measures to manage it at the enterprise. The purpose of this article is to identify and analyze the components of accounts receivable and identify ways and methods of effective management of this item of current assets of business entities. Therefore, the article presents the main types of accounts receivable taking into account their maturity. Taking into account international standards, the article provides the classification of receivables into current and long-term. At the same time, the peculiarities of the system of its accounting should be taken into account when classifying the debt. For a better understanding of the essence and significance of the problem under study, the authors conducted a study of changes in the volume of accounts receivable of enterprises by type of economic activity during 2016–2021 and found that the highest values are observed for enterprises in the industrial sector. As a result, it was found that it is an integral part of the functioning of any enterprise. The article presents in detail the main types of accounts receivable at enterprises and compares them with existing foreign financial systems. The main ways and methods of accounts receivable management are highlighted. Since in recent years factoring and forfeiting services are most often used to reduce the volume of accounts receivable, the authors studied the dynamics of such operations. At the same time, it should be noted that although this is a rather costly way to reduce the amount of receivables, the number and value of factoring agreements concluded during the studied periods, namely 2016 - 2020, has increased significantly.

Keywords: receivables, discounts, doubtful receivables, bad receivables, forfeiting, factoring, cluster analysis, bill of exchange.

Постановка проблеми. Сучасні тенденції у економічній сфері, зокрема фінансова криза, що була спричинена COVID-19, а зараз поглиблена у зв'язку з вторгненням на територію України – країни агресора мають безпосередній вплив як на економіку країни в цілому, так і на кожне підприємство, що досить часто провокує скорочення чистого прибутку, або ж його повну втрату. Наслідком цього є перетворення суб'єкта господарювання на збиткового, а у деяких випадках і взагалі веде до банкрутства. Оскільки, ефективність роботи будь-якого суб'єкта господарювання прямо-пропорційна кількості вільних грошових коштів у обігу, що підтримують його діяльність, а складовою, яка забезпечує наявність цих грошових коштів є кошти, що ми отримуємо від наших споживачів за реалізовані товари, роботи та послуги. Тому, однією з важливих причин сьогодні, з якими зіткнулися сучасні підприємства є значне зростання суми дебіторської заборгованості, виникнення безнадійної дебіторської заборгованості на підприємствах, що безперечно є прямим передвісником втрати певної частини прибутку. Як наслідок, постає питання вивчення та аналізу даної складової активу підприємств, її складових, видів, причин виникнення, шляхів зменшення та ефективного управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання дебіторської заборгованості є досить актуальним у світі науки, зокрема, актуальність та необхідність цієї частини активу у своїй праці аргументував Паянок Т. М. [1]. Порівнювали та формували власне визначення поняття дебіторської заборгованості Колісник О. П. та Замота І. О. [3]. Вплив на дебіторську заборгованість різних видів знижок відобразили у своїй праці Кюрджиев А. С., та Іонін Є. Є. [4]. Сабліна, Н. В., та Литовченко О. Ю. дослідили переваги та недоліки наявності дебіторської заборгованості на підприємствах [5]. Коковіхіна О. О. аргументувала важливість управління дебіторською заборгованістю [6]. Ганусин А. А. досліджувала факторинг, його суть та напрями використання [7], а визначення критеріїв, що дозволяють підвищити фінансовоекономічну ефективність діяльності підприємства, передусім у частині управління оборотним капіталом у своїй статті досліджували Цуркан І. М., та Калюжна В. С. [8]. Андрієнко В. В., у своїй публікації описав метод форфейтингу, як один із способів управління заборгованістю [9].

Постановка завдання. Метою даної статті є визначення складових дебіторської забор-

гованості та ідентифікація шляхів і методів ефективного управління цією складовою активів суб'єктів господарювання. Виявлення нових шляхів управління дебіторською заборгованістю в умовах сучасності.

Основою для написання даної статті є публікації українських вчених з метою співставлення результатів уже проведених досліджень, а також формування власних результатів на основі вже існуючих.

Виклад основного матеріалу дослідження. Загалом дебіторська заборгованість являє собою суму коштів, яку заборгували з тих чи інших причин споживачі суб'єкту господарювання. Відповідно до П(С)БО 10, дебіторська заборгованість – це сума заборгованості, пов'язана з необхідністю функціонування підприємств, встановлення ними господарських відносин з постачальниками, покупцями та іншими організаціями і варто зазначити, що такі зв'язки забезпечують безперервне постачання виробництва, ритмічність відвантаження та реалізації продукції, товарів, робіт, послуг [2].

Існує ряд причин, що формують такий термін, як дебіторська заборгованість, зокрема, невчасна оплата за надані підприємством платні послуги, товари, роботи, а також несвоєчасне відображення в обліку документів про отримання матеріальних цінностей, товарів, робіт, послуг.

Дебіторська заборгованість може бути різних видів, зокрема, класифікація найважливіших відображена на рисунку 1.

В балансі підприємств є такі види дебіторської заборгованості, як:

- дебіторська заборгованість за товари роботи та послуги;
- дебіторська заборгованість за виданими авансами;
- дебіторська заборгованість з бюджетом;
- дебіторська заборгованість з податку на прибуток;
- інша поточна дебіторська заборгованість;
- довгострокова дебіторська заборгованість [3].

Варто зазначити, що поділ дебіторської заборгованості на поточну та довгострокову є міжнародним, а в деяких країнах, таких як ОАЕ поділ є на середньострокову та довгострокову.

Дещо відрізняється класифікація дебіторської заборгованості в залежності від системи обліку. Так наприклад в англо-американській системі дебіторська заборгованість поділяється на:

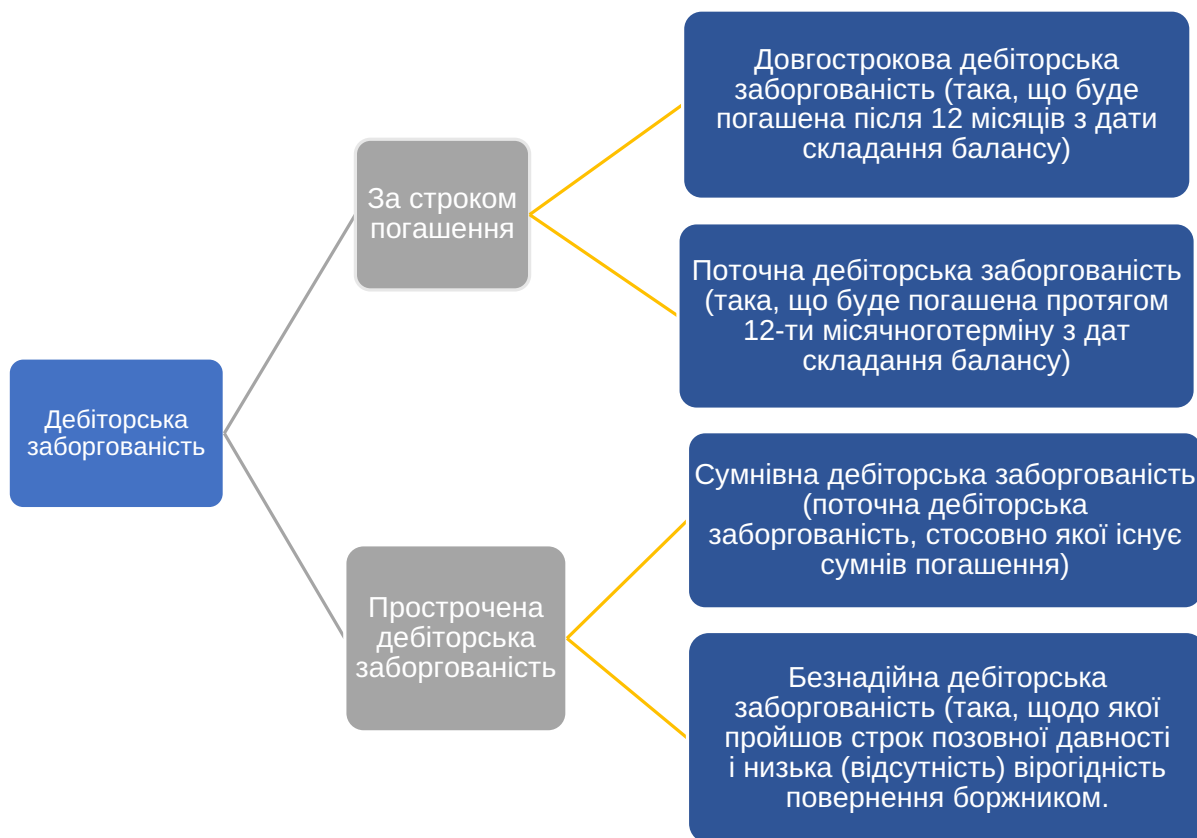

Рис. 1. Класифікація основних видів дебіторської заборгованості

Джерело: сформовано автором на основі джерела [3, с. 110]

– рахунки до отримання (виникає у випадку надання короткострокового кредиту, який також називається «відкритий рахунок» і за нормальних умов цей кредит повинен погашатися протягом 30–60 днів;

– векселі до отримання (вид цінного паперу, що оформляється за реалізацію товарів, робіт, послуг);

– дебіторська заборгованість, яка не пов'язана з реалізацією.

У свою чергу за естонською системою обліку цю статтю характеризують як:

– дебіторська заборгованість дочірніх та материнських підприємств;

– розрахунки з акціонерами;

– дебіторська заборгованість пов'язаних підприємств;

– інша короткострокова дебіторська заборгованість.

Загалом, в міжнародній практиці, як правило, прийнято в балансі відображати чисту вартість реалізації, яка являє собою суму всієї дебіторської заборгованості але вирахувавши при цьому знижки та безнадійну дебіторську заборгованість.

На рис. 2 відображено види знижок.

Торгівельні знижки – це є відсоткові знижки від основної ціни, вони можуть використовуватися під час розпродажу, для постійних клієнтів і їх застосування не викликає фінансових проблем на підприємстві.

Знижки за сплату в терміни, залежать від того наскільки вчасно була погашена заборгованість. Особливість цієї знижки в тому, що її наявність залежить виключно від самого покупця, а саме, від того коли він сплатить борг і до моменту погашення споживач не знає чи отримає цей дисконт чи ні. Цей шлях є хорошим стимулом для дебіторів платити вчасно, або ж швидше зазначеного терміну [4].

Існування такого поняття як дебіторська заборгованість є невід'ємним елементом будь-якого підприємства, проте її надмірна величина призводить до порушення фінансового стану. Слід зазначити, що наявність дебіторської заборгованості та її величина залежать також і від виду діяльності суб'єктів господарювання. Як свідчать статистичні дані (рис. 3) найбільші значення величини дебіторської заборгованості характерні для підприємств промислового сектору.

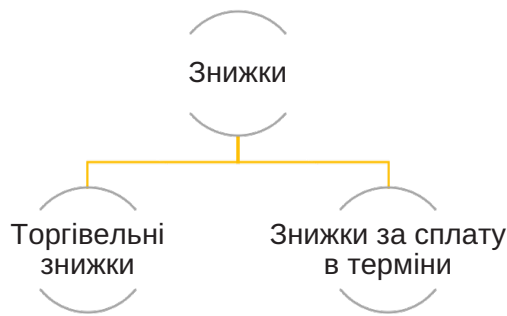

Рис. 2. Класифікація знижок
 Джерело: сформовано авторами на основі джерела [4, с. 165]

Зокрема, з 2016 по 2021 роки величина дебіторської заборгованості підприємств промислового сектору збільшилась більш як у 2 рази з 990702417,9 тис грн до 1667456296,9 тис грн. Натомість для підприємств сільського господарства величина дебіторської заборгованості за досліджувані періоди навпаки зменшилась з 1092111291,6 тис грн до 381480618,5 тис грн.

Наявність надмірної дебіторської заборгованості для галузей економіки України в останні роки посилилась внаслідок несприятливих макроекономічних чинників, які зумовлені непослідовною фінансовою, а особливо монетарною політиками.

Тому, варто виділити основні переваги та недоліки цієї невід’ємної складової активу кожного суб’єкта господарювання, які відображено у таблиці 1.

Враховуючи ряд переваг та недоліків на підприємствах здійснюється управління дебіторською заборгованістю, яке складається зазвичай з декількох етапів. Перш за все найдоцільнішим є створення спеціального відділу, який зможе оперативнo управляти складом, структурою та шляхами усунення негативних аспектів.

Обов’язки такого підрозділу умовно поділяють на такі:

- здійснення поточного контролю за складом, структурою заборгованості, а також відповідно до класифікацій поділ на довгострокову та поточну;
- здійснювати аналіз причин виникнення даного виду заборгованості, а також здійснення аналізування та прогнозування наслідків до яких це може призвести;
- здійснювати розроблення методики аналізу дебіторської заборгованості;
- використовувати різні методи управління дебіторською заборгованістю та регулярний їх перегляд на актуальність (факторинг, облік векселів, форфейтинг, кластерний аналіз, кредитна політика, управління дебіторською заборгованістю з позиції теорії життєвого циклу) [6].

Застосування векселів як метод управління дебіторською заборгованістю є досить розповсюдженим. Загалом існує велика кількість методів та шляхів управління дебіторською заборгованістю, тому варто більш детально розглянути основні з них. Одним з найбільш розповсюджених є факторинг, суть якого полягає у наданні фінансових послуг клієнтові в замість на передачу дебіторської заборгованості, що містить у собі фінансування постання товарів, робіт, послуг, облік дебіторської заборгованості, страхування певних типів ризиків (перш за все фінансових) і безпосередньо роботу з боржниками (дебіторами).

Факторинг включає в себе такі види операцій, як:

- придбання права на вимогу позики;
- фінансування поставок з відтермінуванням оплати;
- надання позик під виглядом передоплати боргових вимог;
- покриття різних видів фінансових ризиків;
- здійснення управління дебіторською заборгованістю;
- інформаційне забезпечення обізнаності клієнтів.

Таблиця 1

Переваги та недоліки наявності дебіторської заборгованості на підприємствах

Переваги	Недоліки
– стимулювання зростання обсягів продажу; – встановлення тісних зв’язків з покупцями; – формування конкурентоспроможного асортименту; – прискорення реалізації продукції, що зменшує витрати на утримання товарів на складі	– зменшення коштів в обороті; – виникнення витрат на управління дебіторською заборгованістю; – виникнення поняття, як ризик неповернення коштів від дебіторів, який з’являється з різних причин.

Джерело: сформовано авторами на основі джерела [5, с. 51]

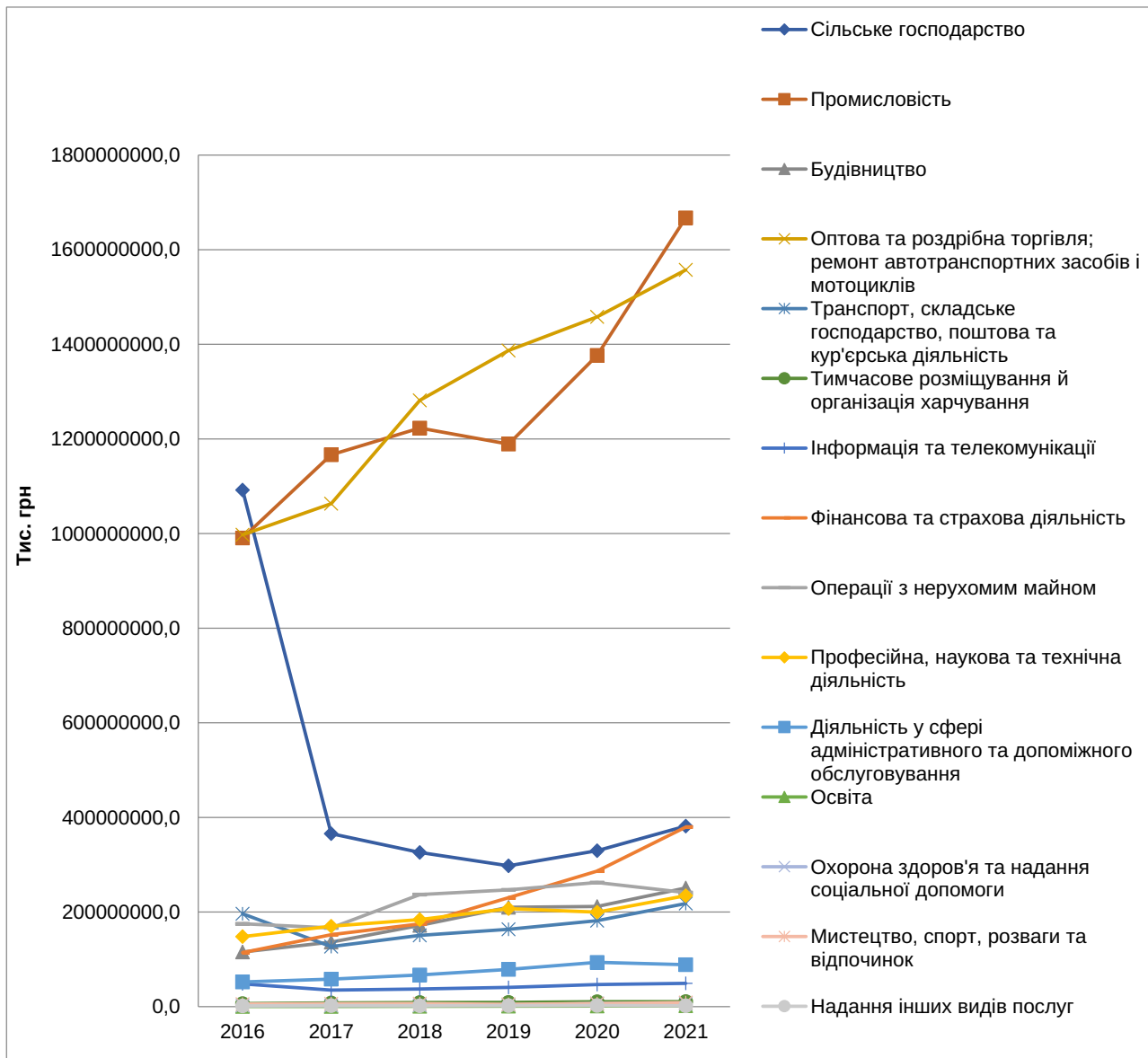

Рис. 3 Дебіторська заборгованість підприємств за видами економічної діяльності

Примітка: дані станом на кінець кожного року

Джерело: сформовано авторами на основі джерела [11]

На рисунку 4 зображено основні суб'єкти факторингових операцій.

Фактором може бути банк або ж факторингова компанія. Суть факторингової операції полягає в тому, що фактор викупує у факторанта платіжні вимоги, який після цього стає боржником факторингової компанії або банку (залежно від того хто виступає фактором). Слід зауважити, що за останні роки спостерігається значний розвиток факторингових послуг (рис. 5).

Як свідчать наведені дані у 2016 році кількість факторингових операцій є значно більшою ніж у 2017 році. Проте, впродовж

2018–2020 року їх кількість поступово збільшується. Якщо ж говорити про вартість укладених договорів факторингу, то з 2016 по 2020 рік спостерігається їх збільшення більш як у 8 разів. Отже, можемо стверджувати про зростання цього виду операцій, які дозволяють поповнити величину оборотного капіталу підприємств.

Факторинг має свої переваги та недоліки, зокрема до переваг варто віднести:

- вирішення питань без заставного фінансування (для малих підприємств);
- дає можливість здійснювати страхування фінансових ризиків (для середніх підприємств);

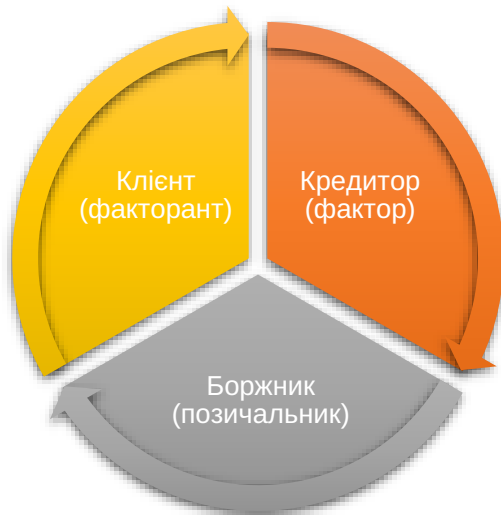

Рис. 4. Суб'єкти факторингових операцій

- дає можливість скоротити суму дебіторської заборгованості у складі балансу, причому не змінюючи сум кредиторської заборгованості (у більшій мірі для великих підприємств);
- прискорює обіг дебіторської заборгованості на підприємстві;
- забезпечує ефективне здійснення фінансового планування;

- може забезпечити збільшення конкурентоспроможності на ринку [7].

Серед недоліків цього методу варто зазначити такі, як високий відтік грошових коштів, втрата можливості управляти дебіторами [8].

Форфейтинг – являє собою купівлю кредитором заборгованості у вигляді векселів, сертифікатів або підвидом векселя – тратою. Ініціатором договору форфейтингу зазвичай є експортер або ж банк. Операція форфейтингу має такі дві стадії:

Ініціація договору форфейтингу, яка зазвичай йде від експортера і залежно від того хто ініціював такий вид договору залежить в подальшому загалом вся схема форфейтування.

Наступним кроком є визначення характеру форфейтування, визначення які саме цінні папери будуть використовуватися під час здійснення цієї операції, зокрема, товарні чи фінансові. Фінансові випускають з метою накопичення грошових коштів, які надалі позичальник може використовувати сам, товарні оформляються у процесі продажу продукції.

Загалом процес форфейтингу має наступну послідовність: постачальник та покупець узгоджують поставку певних товарів, робіт або

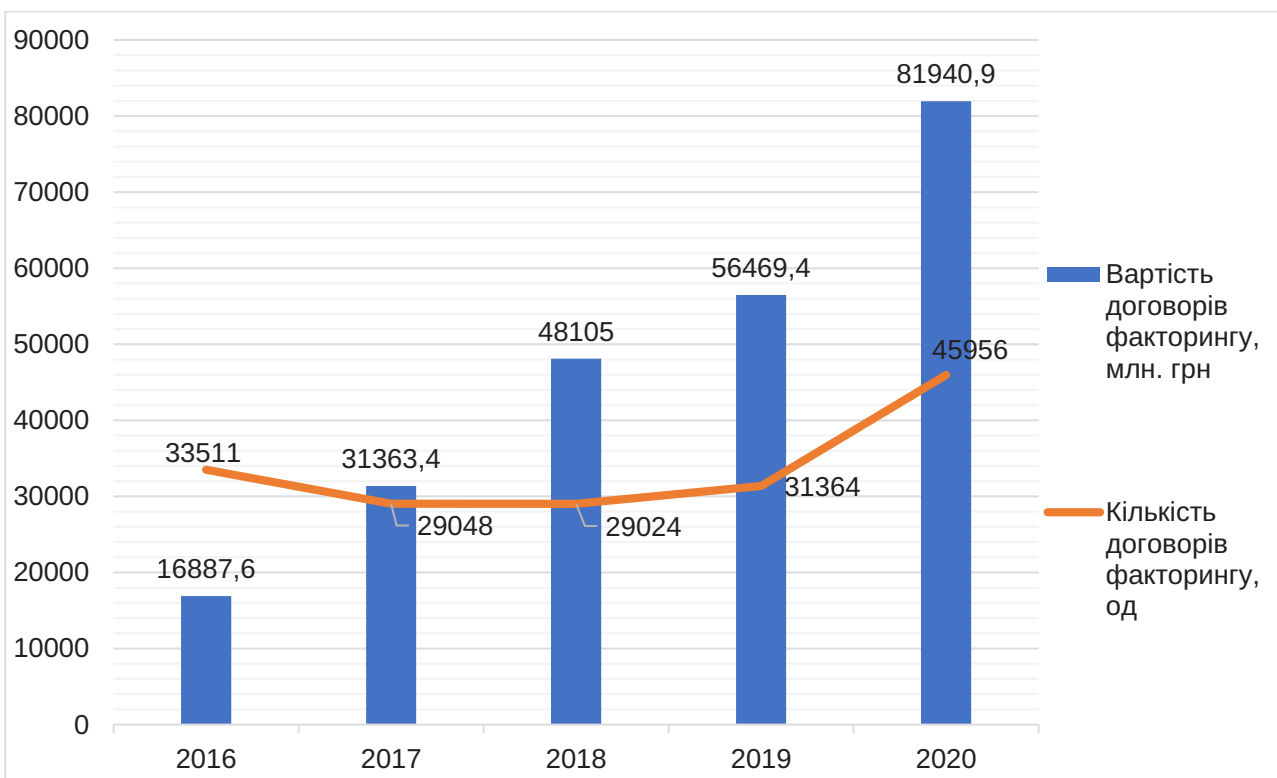

Рис. 5. Динаміка вартості та кількості укладених факторингових операцій

Джерело: складено авторами на основі даних [10]

ж послуг, окрім цього йде домовленість про оплату, зокрема, дату оплати. Наступним кроком є те, що постачальник шукає форфейтера, а покупець бере на себе відповідальність оформлення, наприклад, векселя, та шукає фінансову установу (банк), яка буде виступати гарантом. Далі векселі відправляються у банк постачальника та відбувається процес реалізації товарів, робіт або ж послуг та надається дозвіл на передачу векселів постачальнику і надалі їх передача. Слідом за цим цінні папери, що були оформлені продаються форфейтеру. Завершальним етапом є надходження коштів від програмних векселів.

Негативним аспектом реалізації таких операцій – вища вартість (відсоток), який бере форфейтер, низка перепон для отримання дозволу на проведення ряду операцій з рухом капіталу. Та загалом складна процедура оформлення стримує підприємства застосовувати даний метод управління заборгованістю [9].

Висновки та перспективи подальших досліджень. У сучасних умовах, коли підприємства знаходяться у складному становищі потрібно виділити основні причини, що стримують економічний розвиток кожного з суб'єктів господарювання. Однією з важливих складових є дебіторська заборгованість, яка має прямий вплив на прибутковість підприємства. Дебіторська заборгованість є невід'ємною складовою будь-якого успішного підприємства, проте її надмірна величина може призвести до серйозних фінансових

проблем, а у деяких випадках і банкрутства. Тому, важливою складовою діяльності підприємств є здійснення ефективного управління дебіторською заборгованістю з метою пришвидшення її оборотності і вивільнення додаткових фінансових ресурсів, які можна ефективно використати.

Перш за все необхідно здійснювати аналіз наявності, складу та структури дебіторської заборгованості та дебіторів. З метою зменшення сум дебіторської заборгованості можна вдаватися до кроків, в яких не потрібно застосовувати сторонні фінансові установи, для цього варто:

- здійснювати диверсифікацію дебіторської заборгованості;
- вести постійний облік дебіторів та їх фінансового стану;
- своєчасно визначати коли заборгованість стає сумнівною;
- застосовувати санкції проти порушників;
- застосовувати системи стимулювання оплати в короткі терміни.

Окрім цього серед методів управління дебіторською заборгованістю виділяють факторинг та форфейтинг. Суть обох полягає у тому, щоб передати ризик неповернення грошових коштів іншому суб'єкту, наприклад банку або ж іншій фінансовій установі, проте основним недоліком є складність виконання та висока вартість надання таких послуг (іншими словами підприємство частину своїх грошових коштів повинне віддати за послуги фактора або ж форфейтера).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Паянок Т. М. (2019). Система внутрішнього контролю дебіторської заборгованості: напрями вдосконалення. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*, 1(42). С 58–63. URL: <https://doi.org/10.26642> (дата звернення: 08.11.2022).
2. П(С)БО № 10 «Дебіторська заборгованість» URL: <https://zakon.help/article/polozhennya-standart-buhgalterskogo-obliku> (дата звернення: 08.11.2022).
3. Колісник О. П., Замота І. О. Теоретичні та практичні аспекти обліку і аналізу дебіторської заборгованості у сфері інформації та телекомунікацій. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*, № 15 (2019), С. 108-113. URL: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6172/1/kolisnyk.pdf> (дата звернення: 08.11.2022).
4. Кюрджиев А. С., Іонін Є. Є. Дебіторська заборгованість підприємства. *Вісник СНТ*. 2018. Вип. 10. С. 164–169. URL: <https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/2266/3/5454> (дата звернення: 09.11.2022).
5. Сабліна Н. В., Литовченко О. Ю. Моделювання процесу управління заборгованістю в системі адміністрування фінансової діяльності підприємства. *Комунальне господарство міст. Серія: Економічні науки*. 2022. Вип. 2 (169). С. 49–56. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/27939/1/document.pdf> (дата звернення: 09.11.2022).
6. Коковіхіна О. О. Надмірна дебіторська заборгованість як загроза фінансовій безпеці підприємств. Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку – 2022 : матеріали XXI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Дебрецен 07 червня 2022р.) Дебрецен, Угорщина. С. 68–72. URL: <http://perspectives.pp.ua/public/site/conferency/conf-21.pdf#page=69> (дата звернення: 11.11.2022).

7. Макарович В. К., Ганусин А. А. Економічний зміст факторингових операцій в системі управління підприємствами для цілей їх облікового відображення. *Актуальні проблеми економіки, обліку, фінансів та права* : збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 28 квітня 2021 р.). Полтава : ЦФУНД, 2021. Ч. 1. С. URL: <https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/handle/123456789/1598> (дата звернення: 11.11.2022).

8. Цуркан І. М., Калюжна В. С. Математичні методи та моделі в управлінні оборотним капіталом підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 18. С. 25–29. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/18_2021/6.pdf (дата звернення: 12.11.2022).

9. Андрієнко В. В. Особливості виконання договору форфейтингу. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. 2021. №50. С. 37–40. URL: <https://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc50/10.pdf> (дата звернення: 12.11.2022).

10. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. URL: <http://nfr.gov.ua> (дата звернення: 13.11.2022).

11. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 13.11.2022).

REFERENCES:

1. Payanok T. M. (2019) Systema vnutrishn'oho kontrolyu debitors'koyi zaborhovanosti: napryamy vdoskonalennya [Internal control system of accounts receivable: areas of improvement] *Problemy teorii ta metodolohiyi bukhgalters'koho obliku, kontrolyu i analizu – Problems of theory and methodology of accounting, control and analysis*, vol. 1 (42), pp. 58–63. Available at: <https://doi.org/10.26642> (accessed on 08.11.2022).

2. P(S)BO № 10 «Debitors'ka zaborhovanist'»[P (S) BU № 10 "Accounts receivable"]. Available at: <https://zakon.help/article/polozhennya-standart-buhgalterskogo-obliku> (accessed on 08.11.2022).

3. Kolisnyk O. P., Zamota I. O. (2019) Teoretychni ta praktychni aspekty obliku i analizu debitors'koyi zaborhovanosti u sferi informatsiyi ta telekomunikatsiy [Theoretical and practical aspects of accounting and analysis of receivables in the field of information and telecommunications]. *Elektronne naukove fakhove vydannya z ekonomichnykh nauk «Modern Economics» – Electronic scientific research in economic sciences "Modern Economics"*, 15, pp. 108–113. Available at: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6172/1/kolisnyk.pd> (accessed on 08.11.2022).

4. Kyurdzhyyev A. S., Ionin Ye.Ye. (2018) Debitors'ka zaborhovanist' pidpryyemstva [Accounts receivable of the enterprise] *Visnyk SNT – Bulletin of the SNT*, Issue 10. pp. 164–169. Available at: <https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/2266/3/5454> (accessed on 08.11.2022).

5. Sablina N. V., Lytovchenko O. Yu. (2022) Modelyuvannya protsesu upravlinnya zaborhovanistyu v systemi administruvannya finansovoyi diyal'nosti pidpryyemstva [Modeling of the debt management process in the system of administration of financial activities of the enterprise]. *Komunal'ne hospodarstvo mist. Seriya: Ekonomichni nauky – Public utilities of cities. Series: Economic sciences*, Issue 2 (169). pp. 49–56. Available at: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/27939/1/document.pdf> (accessed on 10.11.2022).

6. Kokovikhina O. O. (2022) Nadmirna debitors'ka zaborhovanist' yak zahroza finansoviy bezpetsi pidpryyemstv [Excessive receivables as a threat to the financial security of enterprises]. *Suchasni aspekty modernizatsiyi nauky: stan, problemy, tendentsiyi rozvytku – 2022: XXI Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiya* (Debrecen, June 07 2022). Available at: <http://perspectives.pp.ua/public/site/conferency/conf-21.pdf#page=69> (accessed on 10.11.2022).

7. Makarovych V. K., Hanusyn A. A. (2021). Ekonomichnyy zmist faktorynhovykh operatsiy v systemi upravlinnya pidpryyemstvamy dlya tsiley yikh oblikovoho vidobrazhennya [The economic content of factoring operations in the enterprise management system for the purposes of their accounting reflection]. *Aktual'ni problemy ekonomiky, obliku, finansiv ta prava: zbirnyk tez dopovidey mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi* (Poltava, April 28, 2021). Available at: <https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/handle/123456789/1598> (accessed on 11.11.2022).

8. Tsurkan I. M., Kalyuzhna V. S. (2021), Matematychni metody ta modeli v upravlinni oborotnym kapitalom pidpryyemstva [Mathematical methods and models in the management of working capital of the enterprise]. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, vol. 18. pp. 25–29. Available at: http://www.investplan.com.ua/pdf/18_2021/6.pdf (accessed on 12.11.2022).

9. Andriyenko V. V. (2021) Osoblyvosti vykonannya dohovoru forfeytynhu [Features of the forfeiting agreement execution]. *Naukovyy visnyk mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu – Scientific Bulletin of the Inter-*

national Humanitarian University, vol. 50, pp. 37–40. Available at: <https://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/jus-pradenc50/10.pdf> (accessed on 12.11.2022).

10. Natsional'na komisiya, shcho zdiysnyuye derzhavne rehulyuvannya u sferi rynkiv finansovykh posluh [National Commission for State Regulation of Financial Services Markets]. Available at: <http://nfp.gov.ua> (accessed on 13.11.2022).

11. Ofitsiynyy sayt Derzhavnoyi sluzhby statystyky Ukrayiny [Official website of the State Statistics Service of Ukraine]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (accessed on 13.11.2022).